

Ankstyvojo užsienio kalbos mokymosi kokybė Lietuvos mokyklose

Tatjana Bulajeva

Docentė socialinių mokslų (edukologijos) daktarė
Vilniaus universiteto Edukologijos katedra
Universiteto g. 9/1, LT-01513 Vilnius
Tel. (8 5) 266 76 25
El. paštas: tatjana.bulajeva@fsf.vu.lt

Straipsnyje pristatomas ankstyvojo užsienio kalbos (anglų) mokymo kokybės pradinėse klasėse tyrimas. Tyrimas buvo atliktas ŠMM užsakymu. Užsienio kalbos ankstyvojo ugdymo bendrosios programos ir išsilavinimo standartų pagrindu buvo sukurtas testas. Analizuojami ir aptariami ketvirtų klasių mokinių, pradėjusių mokytis užsienio kalbos antroje pradinės mokyklos klasėje, mokymosi tyrimo rezultatai.

Pagrindiniai žodžiai: ankstyvasis užsienio kalbos mokymasis, didaktinis testavimas.

Lietuvai tapus Europos Sąjungos (ES) nare, užsienio kalbų, vartojamų ES, mokėjimas tapo aktualiu ir svarbiu veiksniu, nuo kurio priklauso įvairių Lietuvos gyventojų grupių galimybės efektyviai integruotis į Europos švietimo, ekonominę, socialinę, kultūrinę ir visuomeninę erdvę, bendrauti ir bendradarbiauti su kitų ES šalių piliečiais, konkuruoti darbo rinkoje. Europos Tarybos suformuluotos pagrindinės kalbų politikos nuostatos siekia išsaugoti Europos šalių kalbinę įvairovę ir skatina ES piliečius mokytis užsienio kalbų. Ši ES kalbų politikos nuostata yra užfiksuota ir Lietuvos švietimo strateginėse nuostatose (2003–2012). Siekiama, kad kiekvienas pilietis, be gimtosios kalbos, mokėtų dar 2 ar 3 užsienio kalbas. Siekiant šias nuostatas įgyvendinti daugelyje Europos valstybių užsienio kalbų mokymas pradedamas gana anksti, dar pradinėse klasėse. Psi-

cholingvistikos specialistų požiūriu, kalbų mokymuisi ypač svarbus pradinis kalbų mokymo etapas, kuriame formuojami pagrindiniai kalbų mokymosi įgūdžiai ir kuris lemia tolesnio kalbų mokymosi sėkmę.

Tyrimo problema. Lietuvoje ankstyvasis užsienio kalbų mokymas (nuo 2 klasės) nėra privalomas, mokinių pasiekimai nėra tikrinami, todėl nėra aišku, kokia yra šio mokymo kokybė, kokie yra moksleivių pasiekimai ir mokymosi rezultatai. Daugelis Lietuvos mokyklų, tęsdamos anksčiau pradėtą sustiprinto užsienio kalbos mokymo tradiciją, reaguodamos į pokyčius ar atsižvelgdamos į tėvų norą, pradeda ankstyvąjį mokinių užsienio kalbų mokymą (AUKM). AUKM programas įgyvendina 792 mokyklos. Tai sudaro 63 proc. iš visų pradinio ugdymo programas vykdančių Lietuvos mokyklų (Bulajeva, Ramonienė, Šileikaitė ir Burneikaitė, 2005).

Straipsnio tikslas – pristatyti ŠMM užsaky- mu VU mokslininkų (Bulajeva et al., 2006) at- liktą tyrimą. Jo tikslas – įvertinti ankstyvojo užsie- nio kalbos (anglų) mokymo kokybę Lietuvos mo- kyklų pradinėse klasėse. Rengiantis nuo 2008 m. įvesti Lietuvoje privalomą užsienio kalbų moky- mą nuo 2 klasės, tyrimo rezultatai gali būti nau- dingi tiek švietimo politikams, įgyvendinantiems užsienio kalbų ankstinimo programą, tiek mo- kyklų bendruomenėms, besirūpinančioms užsie- nio kalbų kokybės pradinėse klasėse gerinimu. Tyrimo metu buvo atliktas ketvirtos klasės mo- kinių testavimas, kuris leido nustatyti, ar moks- leivių pasiekimai atitinka užsienio kalbos anks- tyvojo ugdymo bendrosios programos ir išsilavi- nimo standartų reikalavimus (kaip mokiniai pasiskirsto pagal pasiekimų lygius, kaip skiriasi mokinių pasiekimai palyginti pagal vietos urba- nizacijos lygį, atsižvelgiant į mokyklos tipą).

Lietuvoje tiriant ankstyvojo užsienio kalbų mokymo kokybę pradinėse klasėse buvo taikomi šie **tyrimo metodai**: kokybinė bendrosios programos ir išsilavinimo standartų bei kai kurių mokymo ir vertinimo priemonių (vadovė- lių, žodynų, testų) turinio analizė buvo atlikta siekiant tinkamai parengti testo specifikaciją ir užduotis; didaktinis testavimas buvo atliekamas siekiant įvertinti 4 klasių moksleivių užsienio (anglų) kalbos pasiekimus ir nustatyti, kaip jis atitinka užsienio kalbos ankstyvojo ugdymo pro- gramos bei išsilavinimo standartų reikalavimus; statistinė testo duomenų analizė.

Tiriamieji ir atranka

Tyrimo kontingentui buvo nuspręsta rinktis tik **anglų** kalbos nuo 2 klasės pradėjusius mokyti- s ketvirtokus, nes, kaip parodė statistinė visos ai- bės duomenų analizė, iš visų ketvirtokų (2005– 2006 m., ŠMM duomenys), kurie mokėsi užsie-

nio kalbos pagal ankstyvojo užsienio kalbos mo- kymo programą, 96,8 proc. mokosi anglų kal- bos. Palyginti su ankstesnių metų statistiniais duomenimis, matyti, kad tendencija rinktis an- glų kalbą stiprėja, o tendencija rinktis vokiečių ar prancūzų kalbos silpnėja. Pagal ankstyvąją už- sienio kalbos mokymo programą vokiečių kal- bos mokosi 2,3 proc. ketvirtų klasių mokinių, prancūzų kalbos mokosi 0,6 proc. mokinių. Li- kusi ketvirtų klasių mokinių dalis (0,3 proc.), kurie mokosi pagal ankstyvojo užsienio kalbos ugdymo programą, mokosi rusų kalbos.

Į tyrimą buvo įtraukti 1105 ketvirtos klasės mokiniai (57 klasių komplektai) iš 21 mokyk- los. Kad tyrimo aprėptis būtų formuojama rep- rezentatyvi, taikyta patogi tikslinė ketvirtų kla- sių mokinių klasterių (klasių komplektų) atran- ka. Siekiant reprezentatyvumo, į tyrimą buvo įtrauktos didmiesčio mokyklos (9), rajono cen- trų (5) ir kaimo (7) mokyklos iš 10 Lietuvos savivaldybių. Pagal mokyklos tipą jos pasiskirs- tėt taip: 2 darželiai–mokyklos, 4 pagrindinės mo- kyklos, 6 pradinės mokyklos ir 9 vidurinės mo- kyklos. Panašus mokyklų tipų santykis ir jų pa- siskirstymas pagal urbanizacijos lygį atitinka bendrą ankstyvojo užsienio kalbos (anglų) mo- kymo paplitimą (šis tyrimas aprėpia santykinai daugiau kaimo mokyklų, nes jose 4 klasių moki- nių mokosi mažiau).

Testo specifikacija

Anglų kalbos testas parengtas remiantis Užsie- nio kalbos ankstyvojo ugdymo bendrąja progra- ma ir išsilavinimo standartais. Bendrojoje pro- gramoje numatomas *ankstyvojo užsienio kalbos mokymo(si) tikslas – ugdyti elementarią užsienio kalbos komunikacinę kompetenciją (Užsienio kal- bos ankstyvojo ugdymo bendrosios programos ir*

išsilavinimo standartai, 2003 p. 303). Išsilavinimo standartuose numatomi 4 klasėje išugdyti ankstyvojo užsienio kalbos mokymosi pasiekimai sąlyginai atitinka Europos Tarybos nustatytą kalbų mokėjimo A1 lygį „Lūžis“. Testo tikrinimo objektas yra į A1 lygį orientuota elementari anglų kalbos komunikacinė kompetencija. Testu buvo tikrinami šie bendrojoje programoje ir išsilavinimo standartuose numatyti **komunikacinės kompetencijos** aspektai ir elementai: **lingvistinė** kompetencija – testu tikrinama, ar (kaip) mokiniai atpažįsta, supranta ir vartoja gramatinės struktūras, leksiką (žodyną), fonetinius elementus (tarimą) ir ortografijos elementus (rašybą); **sociolingvistinė** kompetencija – testu tikrinama, ar (kaip) mokiniai supranta kalbą, vartojamą tam tikrose socialinėse situacijose, kai skiriasi kalbos vartojimo tikslas, adresatas, stilius; **pragmatinė** kompetencija – testu tikrinama, ar (kaip) mokiniai suvokia, kaip kalba vartojama įvairiais tikslais, kaip žmonių vartojama kalba sąveikauja, kaip kuriamas rišlus tekstas. Moki-

niai turi gebėti suvokti ir produkuoti kalbą tam tikrame **kalbos vartojimo kontekste**, kuris nuskaidomas pagal kalbos vartojimo **sritis, temas, situacijas**. Testu tikrinama, kaip mokiniai supranta ir minimaliai vartoja kalbą įvairiuose kontekstuose (1 lentelėje pilka spalva pažymėtos tos bendrojoje programoje numatytos sritys, temos ir situacijos, kurias apima testo medžiaga).

Savokų supratimas ir raiška. Testu tikrinama, kaip mokiniai supranta ir minimaliai vartoja konkrečias ir abstrakčiasias sąvokas (žr. 2 lentelėje pilka spalva pažymėtos tos programoje numatytos sąvokos, kurias apima testo medžiaga).

Komunikacinių intencijų supratimas ir raiška. Testu tikrinama, kaip mokiniai supranta ir minimaliai reiškia prasmę ir komunikacines intencijas (3 lentelėje pilka spalva pažymėtos tos programoje numatytos intencijos, kurias apima testo medžiaga). Testo medžiaga apima tik nedidelį skaičių bendrosios programos numatytų intencijų, nes daugelis jų reiškiamos kalbėjimo (produkavimo ir interakcijos) veikloje.

1 lentelė. **Bendrosios programos sritys, temos, situacijos, įtrauktos į testo turinį**

<p>Aš ir mano šeima. Giminės, draugai.   Namai, kambariai, baldai, buities daiktai.   Asmeniniai daiktai, žaislai.   Mokykla, klasė, mokymasis, klasės aplinkos kalba.   Kūnas, veidas. Drabužiai.   Maistas ir gėrimai. Pirkiniai.   Sportas. Higiena. Sveikata.   Laisvalaikio veikla.   Radijas, televizija, kinas, knygos.   Šventės. Atostogos. Kelionės, transportas.   Pasaulis aplink mus. Orai. Gyvūnai, augalai. Vietovės.</p>
--

2 lentelė. **Bendrojoje programoje numatytos sąvokos, kurias apima testo medžiaga**

<p>Gebėjimai, veiksmai, dabarties, praeities, ateities veikla. Būdas, tikslas, priemonė, priežastis.   Požymis: išvaizda, spalva, dydis, forma, talpa. Lyginimas. Kiekybė, skaičius, seka.   Priklausomybė. Nuosavybės ir giminystės ryšiai.   Vieta ir pozicija. Laikas: valandos, savaitės dienos, mėnesiai.</p>
---

3 lentelė. Bendrojoje programoje numatytos komunikacinės intencijos, tikrinamos testu

<p><i>Gauti ir teikti informaciją: paklausti ir atsakyti į klausimą.</i> <i>Reikšti savo ir sužinoti kitų nuomonę ir jausmus.</i> <i>Kviesti, raginti, siūlyti, paprašyti padėti.</i> <i>Kreiptis, pasisveikinti, prisistatyti, susipažinti, pasveikinti, paprašyti, padėkoti, atsiprašyti, atsisveikinti. Paprašyti pakartoti, paaiškinti.</i> <i>Atsakyti į klausimą, teiginį, siūlymą, sveikinimą.</i> <i>Apibūdinti. Papasakoti. Paaiškinti. Samprotauti.</i></p>
--

4 lentelė. Testu tikrinamų gebėjimų pasiekimų lygiai (pagal išsilavinimo standartus)

Gebėjimai	2 klasės pasiekimai	4 klasės pasiekimai
Klausymas	<ul style="list-style-type: none"> Supranta trumpus nesudėtingus nurodymus (1 užduotis). 	<ul style="list-style-type: none"> Supranta paprastus trumpus tekstus žinomomis temomis, kai kalbama bendrine kalba, normaliu tempu, tariama aiškiai (2 ir 3 užduotis). Supranta pagrindinę [įrašo] teksto informaciją, o kai klausoma keletą kartų – supranta ir detales (2 ir 3 užduotis).
Skaitymas	<ul style="list-style-type: none"> Supranta kelių sakinių informacinį tekstą iš žinomų žodžių, kai tekstas su iliustracijomis (1 užduotis). Supranta klausimus apie asmens duomenis, aplinkos daiktus, dabarties veiksmus (2 užduotis). Supranta trumpų, nesudėtingų aprašymų, pasakojimų esmę, kai tekstas su iliustracijomis (3 užduotis). 	<ul style="list-style-type: none"> Supranta neilgą informacinį tekstą, kuriame gali būti keletas nežinomų žodžių (4 užduotis). Supranta trumpų nesudėtingų aprašymų, pasakojimų, aiškinimų, samprotavimų esmę ir detales (4 užduotis).
Rašymas	Taisyklingai rašo žinomus žodžius (rašyba). Raštu sakinio kontekste minimaliomis kalbos priemonėmis reiškia prasmę ir komunikacinę intenciją. Pastaba: Bendrojoje programoje rašyba įvardyta kaip lingvistinės kompetencijos dalis.	

Kalbos struktūrų vartojimas. Testu tikrinama, kaip mokiniai suvokia ir vartoja leksines ir gramatines struktūras įvairioms sąvokoms ir komunikacinėms intencijoms reikšti pagal tam tikras sritis, temas, situacijas. Bendrojoje programoje kalbinių priemonių (leksinių ir gramatinių struktūrų) sąrašai nepateikiami, todėl teko atlikti papildomą mokymo ir vertinimo priemonių analizę ir parinkti ankstyvojo ugdymo pasiekimų tikrinimui tinkamą kalbinę medžiagą.

Kalbiniai gebėjimai. Testas apima šias bendrojoje programoje numatytas kalbinės veiklos rūšis: klausymą, skaitymą ir iš dalies rašymą. Tikrinama, ar (kaip) mokinių pasiekimai atitinka šiuos išsilavinimo standartuose numatytus 2 klasės ir 4 klasės pasiekimų lygius.

Iš 4 lentelės matyti, kad testu daugiausia tikrinami suvokimo gebėjimai – *klausymas ir skaitymas*, o raiškos gebėjimas – *rašymas* – tikrinamas minimaliai, kaip nurodoma išsilavinimo standartų reikalavimuose. Šio tyrimo metu

buvo atsisakyta *kalbėjimo* gebėjimų vertinimo. Jie nebuvo tikrinami dėl kalbėjimo testo administravimo sunkumų (pokalbio įrašymas, transkribavimas, atsakymų analizavimas, vertinimo kriterijų rengimas ir t. t.) ir kalbėjimo testui atlikti reikalingų ilgo laiko didelių, darbo bei daug finansinių sąnaudų, kurios tyrimo užsakovo nebuvo numatytos. Nors kalbėjimo gebėjimai nebuvo tikrinami testu, šį trūkumą stengiasi bent iš dalies kompensuoti dviem būdais: 1) parenkant skaitymo tekstus, turinčius šnekamosios kalbos bruožų; 2) pateikiant teste situacijas, kurios artimos bendravimo žodžiu situacijoms.

Toks gebėjimų santykis – kai dominuoja suvokimo gebėjimai – atitinka Bendrojoje programoje ir išsilavinimo standartuose numatytus prioritetus ir psichologinius šio amžiaus tarpsnio ypatumus. Mokslškai pagrįsta, kad ankstyvajame kalbos mokymosi tarpsnyje suvokimas yra pirmesnis ir vystosi sparčiau, todėl ir mokyti, ir vertinti suvokimo gebėjimus yra prasmingiau, nes jie geriau atspindi natūralų kalbos įsiminimo ankstyvuojų kalbos mokymosi laikotarpiu procesą ir rezultata.

Testo formatas ir struktūra. Testo užduotys sudarytos laikantis komunikacinės mokymo ir vertinimo krypties nuostatų ir atsižvelgiant į testuojamų mokinių amžiui būdingą kalbinės veiklos specifiką bei psichologinius ypatumus. Testo instrukcijos pateikiamos dviem kalbomis: anglų ir lietuvių. Tuo siekiama išvengti sunkumų, kylančių dėl to, kad mokiniai nepratę prie tam tikro užduoties formato ar nesupranta užduoties instrukcijų. Testo užduotys integruotos, apimančios keletą komunikacinės kompetencijos elementų ir keletą gebėjimų. Testą sudaro dvi dalys, kurios pavadintos „Skaitymas ir rašymas“ ir „Klausymas“. Testo taškų maksimalus skaičius – 57. Testo trukmė – 35 minutės.

Mokymosi kokybės vertinimo principai ir pasiekimų lygiai. Kokybė šiame tyrime yra suprantama kaip ekspertų, rengusių *Bendrąsias programas ir išsilavinimo standartus*, nustatyti kokybės kriterijai. Tyrimu buvo siekiama nustatyti, ar 4 klasės mokinių anglų kalbos pasiekimai atitinka išsilavinimo standartų reikalavimus. Testo rezultatams įvertinti buvo taikomas *kriterijais grįstas vertinimas*. Išsilavinimo standartuose yra pateikiami pagrindiniai, patys bendriausi pasiekimų vertinimo kriterijai. Jie apima kalbinių gebėjimų kiekybinius parametrus (pvz., gebėjimo apimtį) ir kai kuriuos kalbos kokybės (pvz., teksto sudėtingumo) bei konteksto apibūdinimo (pvz., teksto iliustravimo) parametrus, tačiau išsilavinimo standartuose nėra apibrėžiami mokinių produkuojamos kalbos kokybiniai kriterijai (pvz., kalbos taisyklingumo). Testu taip pat buvo siekiama nustatyti tiriamųjų ketvirtų klasių mokinių anglų kalbos pasiekimų lygmenis. Mokinių pasiekimų lygiai nustatomi pagal standarto pagrindu suformuluotus kriterijus, kurie leidžia įvertinti mokinio komunikacinę kompetenciją kiekybiniu ir kokybiniu požiūriu. Esminiai pasiekimo lygio nustatymo kriterijai pateikiami 5 lentelėje.

Atsižvelgiant į testo specifikaciją ir į testo rezultatų vertinimo kiekybinius ir kokybinius vertinimo kriterijus, preliminariai buvo nustatytos tokios sąlyginės pasiekimų lygių ribos: 0–23 taškai – žemas ir patenkinamas mokėjimo lygis; 24–57 taškai – pagrindinio ir aukšto lygio pasiekimai.

Atlikus testavimą ir detalai išanalizavus rezultatus nustatytos tokios pasiekimų ribos:

- 0–9 taškai – *žemas* pasiekimų lygis,
- 10–23 taškai – *patenkinamas* pasiekimų lygis,
- 24–50 taškų – *pagrindinis* pasiekimų lygis,
- 51–57 taškai – *aukštas* pasiekimų lygis.

5 lentelė. Testu tikrinamų pasiekimų lygio nustatymo kriterijai

Kriterijus	Žemas ir patenkinamas pasiekimų lygis	Pagrindinis ir aukštas pasiekimų lygis
Užduoties tipas	Atliekamos uždarojo ir pusiau atvirojo tipo užduotys	Atliekamos uždarojo, pusiau atvirojo ir atvirojo tipo užduotys
Vaizdinė parama	Atliekamos užduotys iliustruotos paveikslėliais	Atliekamos užduotys gali būti su paveikslėliais ir be paveikslėlių
Tekstų apimtis	Geba skaityti sakinius, supranta trumpus klausymo tekstus	Geba skaityti sakinį ir tekstą, supranta ilgesnius klausymo tekstus
Gebėjimai, kalbinė veikla	Geba suvokti prasmę ir komunikacines intencijas	Geba suvokti ir reikšti prasmę ir komunikacines intencijas
Sąvokų supratimas ir vartojimas	Geba suvokti konkrečias sąvokas ir abstrakčias sąvokas, kalba vartojama dabarties laiko situacijose	Geba suvokti ir minimaliai vartoti konkrečias ir abstrakčias sąvokas, kalba vartojama dabarties, praeities ir ateities laiko situacijose
Kalbos taisyklingumas	Kalbą vartoja ne itin taisyklingai (pvz., daro daug rašybos klaidų)	Kalbą vartoja visada ar beveik visada taisyklingai
Strategijų vartojimas	Vartoja komunikacines ir kompensacines strategijas	Vartoja komunikacines ir kompensacines strategijas

Ankstyvojo užsienio (anglų) kalbos mokymosi kokybės tyrimo rezultatų analizė

Testo užduoties parametrai. Atliekant testo rezultatų analizę buvo taikomos įvairios statistinės analizės procedūros. Ankstyvojo užsienio kalbų mokymo Bendrosios programos ir išsilavinimo standartų pagrindu buvo suformuluotos testo specifikacijos ir testo rezultatų vertinimo kriterijai (žr. skirsnį *Testo specifikacija*). Kadangi toks testavimas buvo atliekamas pirmą kartą, svarbu sužinoti sukurto testo kokybinius parametrus, todėl buvo skaičiuojamas į testą įtrauktų užduočių punktų *sunkumas*, *skiriamoji geba* ir *koreliacija* su visa užduotimi.

Į testą įtrauktų užduočių punktų ar klausimų *sunkumas* yra procentinis santykis:

$$\frac{\text{Visų tiriamųjų už šį punktą ar klausimą surinktų taškų suma}}{\text{Visų už šį klausimą teoriškai galimų surinkti taškų suma}}$$

Teksto sunkumas yra procentinis santykis, kuris nustatomas dalijant visų tiriamųjų už šį punktą ar klausimą surinktų taškų sumą iš visų už šį klausimą teoriškai galimų surinkti taškų sumos.

Geriausi klausimai yra tie, kurių sunkumas yra apie 50 proc. Labai lengvo klausimo sunkumas – daugiau kaip 80 proc., o labai sunkaus – mažiau kaip 20 proc.

Skiriamoji geba – tai parametras, kuris rodo, kaip atskiras testo klausimas ar punktas padeda atskirti stipriuosius mokinius nuo silpnųjų. Jei testo klausimas buvo lengvas ir jį vienodai sėkmingai atliko ir stiprieji, ir silpnieji, tai klausimo skiriamoji geba maža. Geri klausimai yra tie, kurių skiriamoji geba yra 40–50, labai geri – 60 ir daugiau.

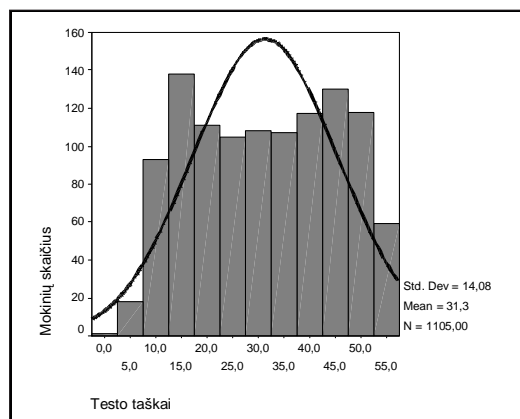
Punkto koreliacija su visa užduotimi – tai to punkto ir visų užduoties punktų koreliacijos koeficientas (Pirsono koreliacijos koeficientas). Šis parametras rodo, kuri dalimi atskiras punktas matuoja taip, kaip ir visa užduotis.

Testo patikimumas. Išanalizavus testo rezultatus nustatyta, kad testo patikimumas labai aukštas. Jis buvo įvertintas suskaičiuavus Alfa ir Gutmano skyrimo į dvi dalis patikimumo koeficientus: $\text{Alpha} = 0,9322$; $\text{Guttman Lambda 4} = 0,9216$.

Testo taškų pasiskirstymas. Išanalizavus visus (abiejų dalių) ketvirtų klasių mokinių anglų kalbos standartizuoto testo rezultatus nustatyta, kad visų 1105 teste dalyvavusių 4 klasės mokinių bendras viso testo taškų vidurkis sudaro 31,3 taško. 6 priede pateikti statistiniai duomenys rodo, kad bendras testo sunkumas – 54,91, skiriamoji geba – 59,72. Testo taškų pasiskirstymas pateiktas 1 paveiksle.

Bendras testo taškų pasiskirstymas nėra tolygus. Jis rodo, kad daugiausiai yra mokinių (140), surinkusių 15 taškų (iš 57 galimų), šiek tiek mažiau (130) yra mokinių, surinkusių 45 taškus, ir maždaug po 120 mokinių, surinkusių atitinkamai 40 ir 50 taškų. Beveik 60 mokinių surinko 55 ir daugiau testo taškų. Mažiausia taškų surinkusių tiriamųjų yra labai mažai.

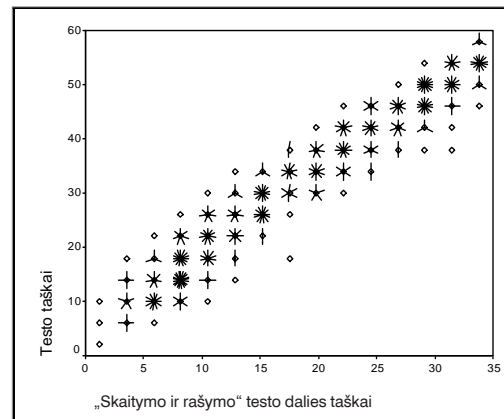

1 pav. Testo taškų pasiskirstymas

„Skaitymo ir rašymo“ testo dalies rezultatai

„Skaitymo ir rašymo“ testo taškų pasiskirstymas. 2 paveiksle pateikiamas „Skaitymo ir rašymo“ testo taškų pasiskirstymas ir šios testo dalies santykis su viso testo taškais. „Skaitymo ir rašymo“ dalies testo taškų vidurkis – 18 (iš 34 galimų) taškų. Testo duomenų koreliacinė analizė rodo, kad šios dalies rezultatai labai gerai koreliuoja su viso testo rezultatais.

Bendra „Skaitymo ir rašymo“ testo dalies charakteristika. Testo dalies užduotimis siekiama įvertinti šiuos skaitymo ir rašymo gebėjimus: gebėjimai suprasti trumpą aprašomojo tipo tekstą; gebėjimą suprasti dialogo pobūdžio tekstą (klausimus ir atsakymus į klausimus); gebėjimą suprasti neilgą rišlų tekstą, apimančią aprašymo, pasakojimo, samprotavimo elementus; gebėjimą minimaliai rašyti (reikšti mintis raštu žodžiais, taisyklingai rašyti žodžius). Šie gebėjimai vertinami įvairiuose *kontekstuose*, kai vartojamos šios *sąvokos*: dabarties veikla, ateities veikla, požymis (dydis), išvaizda, lyginimas, kiekybė, seka, vieta, laikas (valandos, mėnesiai), gebėjimai,

2 pav. „Skaitymo ir rašymo“ testo dalies taškų santykis su viso testo taškais

6 lentelė. „Skaitymo ir rašymo“ testo 1 užduoties punktų išplėstinė statistika

Punkto numeris	Teisingai atsakė (%)	Sunkumas	Skiriamoji geba	Koreliacija
1	96,20	96,20	6,93	0,15
2	42,90	42,90	54,22	0,47
3	57,01	57,01	69,28	0,58
4	70,68	70,68	46,69	0,43
5	64,80	64,80	63,25	0,54
6	72,85	72,85	35,84	0,31
7	74,03	74,03	37,95	0,38

Pastaba: punktų, vertintų vienu tašku, sunkumas sutampa su teisingai atsakusių mokinių procentu.

7 lentelė. „Skaitymo ir rašymo“ testo 2 užduoties punktų išplėstinė statistika

Punkto numeris	Atsakymų pasirinkimas (%)				Sunkumas	Koreliacija	Skiriamoji geba
	A	B	C	Neatsakė arba pažymėjo kelis			
1	12,67	69,95	16,29	1,09	69,95	0,32	33,73
2	24,07	10,50	64,25	1,18	64,25	0,38	43,98
3	54,48	17,56	25,97	1,99	54,48	0,38	46,99
4	76,11	5,70	17,29	0,90	76,11	0,38	38,86
5	12,22	69,68	17,01	1,09	69,68	0,34	38,25

nuosavybės ryšiai; ir kai reiškiamos šios *komunikacinės intencijos*: gauti ir teikti informaciją, sužinoti kitų nuomonę, apibūdinti, pasakoti, aiškinti, samprotauti.

Gebėjimas suprasti trumpus aprašomojo pobūdžio tekstus. „Skaitymo ir rašymo“ testo 1-ąja užduotimi tikrinami mokinių *gebėjimai suprasti trumpą aprašomojo tipo tekstą*, susidedantį iš septynių sakinių, kai tekstas iliustruojamas paveikslėliu. Mokiniai turi parašyti, ar sakinių prasmė atitinka paveikslėlio turinį, ar neatitinka (*Yes / No* tipo užduotis). Teksto kalbinė medžiaga apima tokias sąvokas: *dabarties veiklą, išvaizdą, lyginimą, kiekybę, vietą, laiką (valandas)*. Užduoties statistika pateikiama 6 lentelėje.

Šios užduoties statistika rodo, kad daugelis mokinių teisingai atliko šią užduotį: bendras užduoties sunkumas – 68,35, vidurkis – 4,78 iš 7. Lengviausių punktų (1, 4, 6 ir 7) analizė rodo,

kad mokiniai tinkamai *supranta dabarties veiksmų, išvaizdos požymių, laiko, lyginimo aprašymus*. Vidutinio sunkumo punktų (2, 3, 5) analizė rodo, kad ne visi mokiniai geba suvokti kiekybę (*The boy is playing with a few toys. The old man is walking three dogs.*) ir amžiaus lyginimą (*The boy is younger than the girl.*).

Gebėjimai suprasti dialogo pobūdžio tekstą (klausimus ir atsakymus į klausimus). „Skaitymo ir rašymo“ testo 2-ąja užduotimi tikrinami mokinių *gebėjimai suprasti klausimus ir atsakymus į klausimus*. Trumpi situaciniai dialogai apima šias intencijas: *gauti ir teikti informaciją bei sužinoti kitų nuomonę*. Užduoties kalbinė medžiaga apima tokias sąvokas: *gebėjimai, dabarties veikla, nuosavybės ryšiai*. Šios užduoties teksto kalba labai artima šnekamajai kalbai, todėl galima teigti, kad šios užduoties atlikimas iš dalies netiesiogiai atspindi mokinių kalbėjimo gebėjimus. Atsakymai į užduoties punktus rodo

šnekamosios kalbos teksto supratimo ir iš dalies raiškos / produkavimo gebėjimus. Užduoties statistika pateikiama 7 lentelėje.

Šią užduotį kaip ir 1-ąją skaitymo užduotį gerai atliko didžioji dauguma mokinių. Bendras užduoties sunkumas – 66,90, vidurkis – 3,34. Lengviausias 4 punktą rodo, kad dauguma mokinių gerai įvaldę elementaraus dialogo formules, kuriose vartojamas modalinis veiksmažodis „can“ (*Can you speak English? Yes, I can.*). Kiek sunkesnis 3 punktą rodo, kad tik daugiau nei pusė mokinių įvaldę dialogo formules, kuriose vartojamas nuosavybės raiškos veiksmažodis „have / haven't“ (*Have you got a dictionary? No, I haven't.*)

Gebėjimai suprasti aprašomojo pobūdžio tekstą ir minimaliai reikšti mintis raštu (žodžio lygmeniu). „Skaitymo ir rašymo“ testo 3-iaja užduotimi tikrinami mokinių *gebėjimai suprasti trumpą, bet ne visą aprašomojo tipo tekstą*, susidedantį iš penkių sakinių, kuriuose praleisti žodžiai. Teksto tematika – *klasė / pamoka*. Tekstas iliustruojamas paveikslėliu, pagal kurį mokiniai turi užpildyti praleistus sakinių tarpus, įrašydami trūkstamą informaciją. Kalbinė medžiaga apima tokias sąvokas: *dabarties veiklą, kiekybę, vietą, poziciją ir laiką (valandas)*. Šiai užduočiai gerai atlikti ypač svarbi leksinė subkompetencija (lingvistinės kompetencijos dalis) – mokiniai turėjo įrašyti tekste pagal prasmę žodžius (*wall, teacher, right, desks, past*), kurių sąrašas nepateikiamas.

Užduoties statistika pateikiama 8 lentelėje.

Pagal šią atviro tipo užduotį integruotai tikrinami supratimo ir iš dalies raiškos gebėjimai, kurie atitinka pagrindinį pasiekimų lygį. Užduotis parodė, kad tik mažiau nei pusė testą laikusių mokinių turi išugdytus gerus supratimo ir raiškos gebėjimus. Bendras užduoties sunkumas – 44,90, rezultatų vidurkis – 4,49 iš 10. Ši užduotis padėjo gerai atskirti silpniausius mokinius nuo stipresniųjų (skiriamoji geba – 78,37). Šios užduoties punktų 'įvertinimas' – 2 taškai, mokinių atsakymai buvo vertinami diferencijuotai (0–1–2). 8 lentelėje matyti, kad gana daug mokinių net nebandė įrašyti praleistų žodžių, tai leidžia manyti, kad jie arba nesuprato teksto, arba nežinojo reikiamų įrašyti žodžių. Dauguma leksikos, reikalingos užduočiai atlikti, apima klasės aplinkos apibūdinimą (mokytoja, mokiniai, siena, žemėlapis, laikrodis, mokyklinis suolas, dešinėje ir kt.), tačiau ši leksika nėra gerai suprantama daugeliui mokinių.

Nemažai mokinių, kurie suprato tekstą ir bandė įrašyti tinkamą žodį, padarė rašybos klaidų, todėl jų atsakymai buvo įvertinti 1 tašku. Kai kurie mokinių atsakymai parodė, kad mokiniai tinkamai taiko kalbos vartojimo strategijas, pvz., 1 punkto sakinyje *There is a map on the _____*. keli mokiniai vietoje angliško žodžio 'wall' įrašė lietuvišką žodį 'siena', tuo parodydami, kad suprato sakinio prasmę, bet nežinojo reikiamo angliško žodžio. Toks atsakymas įvertintas 1 tašku.

8 lentelė. „Skaitymo ir rašymo“ testo 3 užduoties punktų išplėstinė statistika

Punkto numeris	Taškų pasiskirstymas (%)			Sunkumas	Koreliacija	Skiriamoji geba
	0	1	2			
1	41,18	12,58	46,24	52,53	0,74	85,84
2	38,01	12,94	49,05	55,52	0,69	77,41
3	50,23	9,23	40,54	45,16	0,71	81,02
4	62,44	16,65	20,90	29,23	0,66	65,81
5	55,66	4,62	39,73	42,04	0,70	81,78

9 lentelė. „Skaitymo ir rašymo“ testo 4 užduoties punktų išplėstinė statistika

Punkto numeris	Taškų pasiskirstymas (%)			Sunkumas	Koreliacija	Skiriamoji geba
	0	1	2			
1	49,59	1,54	48,87	49,64	0,69	82,08
2	51,22	1,00	47,78	48,28	0,70	84,19
3	56,92	1,00	42,08	42,58	0,64	75,90
4	53,12	2,17	44,71	45,79	0,61	72,59
5	49,41	1,18	49,41	50,00	0,54	63,86
6	63,35	4,89	31,76	34,21	0,56	62,80

Gebėjimai suprasti rišlų tekstą su aprašymo, pasakojimo, samprotavimo elementais. „Skaitymo ir rašymo“ testo 4-ąja užduotimi tikrinami mokinių gebėjimai suprasti neilgą rišlų tekstą, apimančią aprašymo, pasakojimo, samprotavimo elementus, kai tekste yra keletas nežinomų žodžių. Teksto tematika – sportas, laisvalaikio veikla, atostogos, kelionės. Teksto kalbinė medžiaga apima šias sąvokas: *ateities veikla, požymis (dydis), seka (veiksmų išvardijimas), vieta, laikas (mėnesiai)*. Užduotimi integruotai tikrinama ir rašyba, kuri yra taisyklingo kalbos vartojimo kriterijus, pagal kurį vertinama mokinių kalbinė raiška, šiuo atveju – rašytinės kalbos kokybė. Užduoties statistika pateikiama 9 lentelėje.

Šios užduoties bendras sunkumas – 45,08, skiriamoji geba – 73,57, vidurkis – 5,41 iš 12. Kaip ir 3-ioji „Skaitymo ir rašymo“ testo užduotis, ši užduotis buvo įveikiama mažiau nei pusei mokinių, ji tinkamai padėjo atskirti silpnesnius mokinius nuo stipresniųjų. Atsakymai buvo vertinami diferencijuotai. 1 tašku įvertinti atsakymai, kuriuose tinkamas žodis perrašytas klaidingai. Kai kurie atsakymai parodė, kad mokiniai neturi tinkamų teksto skaitymo strategijų. Pavyzdžiui, 4 punkte *In the daytime we are going to do a lot of _____, such as running, swimming and rowing* į tarpą reikėjo įrašyti žodį ‘sports’, nes pagal prasmę žodis ‘sports’ apima visas vėliau išvardytas sporto rūšis. Tačiau labai daug mokinių į tarpą įrašė žodį ‘swimming’, nepaisant to, kad jis vėliau pavartotas tame pačiame

sakinyje. Tai rodo, kad skaitydami mokiniai nesistengia aprėpti viso sakinio prasmės, o apsiriboja tik minimaliu prieš tarpą esančios sakinio dalies kontekstu. Dauguma mokinių supranta dartinės veiksmų, išvaizdos požymių, laiko, lyginimo aprašymus, tačiau ne visi mokiniai geba suvokti kiekybę ir žmogaus amžiaus palyginimą. Dialogų tekstų (klausimų ir atsakymų) supratimo analizė parodė, kad dauguma mokinių gerai įvaldė elementaraus dialogo formules, kuriose vartojamas modalinis veiksmožodis „can“, tačiau tik daugiau nei pusė mokinių yra įvaldę dialogo formules, kuriose vartojamas nuosavybės raiškos veiksmožodis „have / haven’t“.

Integruotų gebėjimų tikrinimo rezultatai rodo, kad mažiau nei pusė testą laikusių mokinių įgiję išugdytus gerus supratimo ir raiškos gebėjimus. Tikėtina, kad reikšti mintis raštu (žodžio lygmeniu) mokiniams kliudo žema leksinė subkompetencija (nepakankamas žodynas). Gebėjimų suprasti rišlų tekstą su aprašymo, pasakojimo, samprotavimo elementais analizė rodo, kad mažiau nei pusė testą laikusių mokinių nesugebėjo suprasti rišlaus teksto, kai jis neilustruojamas paveikslėliu. Kai kurie atsakymai parodė, kad skaitydami mokiniai nesistengia aprėpti viso sakinio prasmės, o apsiriboja tik minimaliu prieš tarpą, kuriame reikėjo įrašyti žodį, esančios sakinio dalies kontekstu.

Testo rezultatų statistinė / kiekybinė analizė rodo, kad viso „Skaitymo ir rašymo“ testo sun-

kumas – 53,03, skiriamoji geba – 64, 19, taškų vidurkis – 18 (iš 34). Rezultatų analizė leidžia teigti, kad uždaro tipo skaitymo užduotys (1-oji ir 2-oji užduotis), atitinkančios patenkinamą pasiekimų lygį, buvo įveikiamos daugumai mokinių: 68,35 proc. mokinių gerai atliko pirmąją skaitymo užduotį ir 66,90 proc. mokinių – antrąją. 1-oji ir 2-oji skaitymo užduotys buvo labai lengvos miesto mokiniams (sunkumas – 78,91 ir 76,41), lengvos – rajono centro mokiniams (sunkumas – 62,92 ir 63,59) ir vidutinio sunkumo kaimo mokyklų mokiniams (sunkumas – 52,34 ir 50,17).

Atviro ir pusiau atviro tipo integruotosios skaitymo ir rašymo (3-ioji ir 4-oji) užduotys, atitinkančios pagrindinį pasiekimų lygį, buvo ne visiems mokiniams vienodai lengvai įveikiamos: vidutiniškai 44,90 proc. mokinių atliko trečiąją skaitymo užduotį ir 45,08 proc. – ketvirtąją. Atviros ir pusiau atviros integruotos užduotys parodė *ypač* didelius miesto, rajono centro ir kaimo mokyklų skirtumus. Trečiąją ir ketvirtąją užduotis teisingai atliko daug daugiau miesto mokinių (atitinkamai 62,23 ir 58,38 proc.) nei rajono centrų (atitinkamai 35,15 ir 38, 95 proc.) ar kaimo (atitinkamai 19,75 ir 23, 91 proc.) mokyklų mokinių. „Skaitymo ir rašymo“ dalies testo taškų vidurkis miesto mokyklose – 22,57, rajono centro mokyklose – 15,77, kaimo mokyklose – 11,02 (iš 34 galimų).

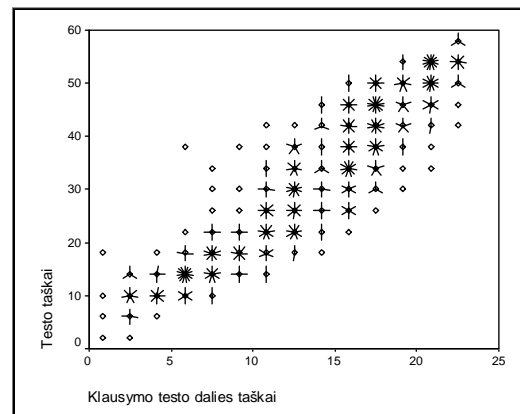
„Klausymo“ testo dalies rezultatai

„Klausymo“ testo taškų pasiskirstymas. 3 paveiksle pateikiamas „Klausymo“ testo taškų pasiskirstymas ir testo dalies santykis su viso testo taškais. „Klausymo“ dalies testo taškų vidurkis – 13,3 (iš 23 galimų). Testo duomenų koreliacinė analizė rodo, kad šios dalies rezultatai koreliuoja su viso testo rezultatais.

Bendra klausymo testo užduočių charakteristika. „Klausymo“ testo dalies užduotys siekia patikrinti šiuos sakinio teksto supratimo (klausymo) gebėjimus: gebėjimą suprasti sakininius nurodymus; gebėjimą suprasti paprastus trumpus sakininius tekstus žinomomis temomis; gebėjimą suprasti klausomo rišlaus teksto esmę ir detales. Šie gebėjimai vertinami įvairiuose *kontekstuose*, kai vartojamos šios *sąvokos*: asmeninių daiktų pavadinimai, vietos / pozicijos sąvoka, laikas (savaitės dienos), dabarties, praeities, ateities veikla, priemonė, priežastis, kiekybė; ir kai reiškiamos šios *komunikacinės intencijos*: apibūdinti, pasakoti, aiškinti, samprotauti.

Gebėjimas suprasti sakininius nurodymus.

„Klausymo“ testo *1-oji užduotimi* tikrinami mokinių *gebėjimai suprasti nurodymus ir instrukcijas*. Klausomą tekstą sudaro 6 sakiniai, situacija iliustruota paveikslėliu. Mokiniai turi nubrėžti liniją, kuri parodo, kur turi būti padėtas daiktas pagal klausomas instrukcijas. Šiai užduočiai atlikti svarbi leksinė subkompetencija (lingvistinės kompetencijos dalis). Teksto kalbinė medžiaga apima *asmeninių daiktų pavadinimus ir vietos / pozicijos sąvoką*. Užduoties statistika pateikiama 10 lentelėje.

3 pav. „Klausymo“ testo dalies taškų santykis su viso testo taškais

10 lentelė. „Klausymo“ testo 1 užduoties statistika

Taškų pasiskirstymas (%)							Sunkumas	Koreliacija	Skiriamoji geba	Vidurkis
0	1	2	3	4	5	6				
5,07	10,68	16,29	15,57	19,19	17,92	15,29	58,01	0,81	56,93	3,48

11 lentelė. „Klausymo“ testo 2 užduoties punktų išplėstinė statistika

Punkto numeris	Atsakymų pasirinkimas (%)				Sunkumas	Koreliacija
	A	B	C	Neatsakė arba pažymėjo kelis		
1	3,26	4,16	91,40	1,18	91,40	0,29
2	63,17	11,86	22,53	2,44	63,17	0,50
3	10,86	5,88	81,18	2,08	81,18	0,44
4	67,87	20,90	9,68	1,54	67,87	0,57
5	5,34	9,95	83,08	1,63	83,08	0,35

Šios užduoties statistika rodo, kad daugiau nei pusė mokinių teisingai atliko šią užduotį, ji padėjo tinkamai atskirti silpnesnius ir stipresnius mokinius (sunkumas – 58,01, vidurkis – 3,48 iš 6, skiriamoji geba – 56,93). Lengviausiųjų punktų (6, 4) analizė rodo, kad didžioji dauguma mokinių gerai išiminė šias leksines ir gramatines struktūras: *book, on the bed, photo, beside the plant*. Sunkiausias (5) punktą reikalauja žinoti tokias leksines ir gramatines struktūras: *magazine, on the carpet*, jas moka apie 40 proc. testuotųjų mokinių.

Gebėjimas suprasti paprastus trumpus sakytinius tekstus. „Klausymo“ testo 2-ąja užduotimi buvo tikrinami mokinių *gebėjimai suprasti paprastus trumpus sakytinius tekstus žinomomis temomis*. Ši uždaro tipo užduotis atitinka patenkinamą pasiekimų lygį. Klausomą tekstą sudaro 5 situacijų apibūdinimai, jos visos iliustruotos paveikslėliais. Mokiniai turėjo pažymėti paveikslėlių, atitinkantį klausomo teksto informaciją. Teksto kalbinė medžiaga apima šias sąvokas ir intencijas: *dabarties, praeities, ateities veikla, priemonė, priežastis, vieta, laikas; apibūdinimas, pa-*

sakojimas, aiškinimas, samprotavimas. Užduoties statistika pateikiama 11 lentelėje.

Akivaizdu, kad ši užduotis buvo lengviausia iš visų testo užduočių, ją sėkmingai atliko didžioji dauguma testuotųjų mokinių. Bendras užduoties sunkumas – 77,34, rezultatų vidurkis – 3,87 iš 5 galimų, skiriamoji geba – 42,77. Didžioji dauguma mokinių geba suvokti sakytinius tekstus, kai kalba vartojama jiems artimuose kontekstuose, reiškiant dabarties, praeities ir ateities veiksmus, kai apibūdinama, pasakojama, aiškinama, samprotaujama, kai nurodoma priemonė (pvz., transporto), priežastis (pvz., daikto pasirinkimo), vieta (pvz., miesto vietovės), laikas (pvz., dienos tėkmė, įvairios veiklos laikas).

Gebėjimas suprasti klausomo teksto esmę ir detales. „Klausymo“ testo 3-iaja užduotimi tikrinami mokinių *gebėjimai suprasti klausomo teksto esmę ir detales*, kai įrašo klausomasi du kartus. Kartu integruotai tikrinama *rašyba*. Klausomąjį tekstą sudaro 6 nebaigti sakiniai. Mokiniai turi įrašyti trūkstamą informaciją pagal klausomą tekstą. Teksto kalbinė medžiaga

12 lentelė. „Klausymo“ testo 3 užduoties punktų išplėstinė statistika

Punkto numeris	Taškų pasiskirstymas (%)			Sunkumas	Koreliacija	Skiriamoji geba
	0	1	2			
1	23,62	29,77	46,61	61,49	0,65	62,95
2	25,79	32,13	42,08	58,14	0,59	57,68
3	17,92	57,74	24,34	53,21	0,60	45,93
4	67,87	27,42	4,71	18,42	0,54	36,90
5	24,25	32,85	42,90	59,32	0,59	57,23
6	46,43	16,20	37,38	45,48	0,65	72,44

apima šias sąvokas ir intencijas: *dabarties, ateities veikla, laikas (savaitės dienos), kiekybė, vieta, apibūdinimas, aiškinimas*. Užduoties statistika pateikiama 12 lentelėje.

Šios užduoties bendras sunkumas – 49,34, skiriamoji geba – 55,52, vidurkis – 5,92. Šios užduoties punktų ‘įvertinimas’ – 2 taškai, mokinių atsakymai buvo vertinami diferencijuotai (0–1–2). Nemažai mokinių, kurie suprato tekstą ir bandė įrašyti tinkamą žodį, padarė formos klaidų, todėl jų atsakymai buvo įvertinti 1 tašku. Kai kurie mokiniai net nebandė įrašyti praleistų žodžių (jų įvertinimas – 0).

Gebėjimo suprasti klausomo teksto esmę ir detales analizė rodo, kad didelė mokinių dalis suprato tekstą, bet, bandydami įrašyti tinkamą žodį, padarė formos klaidų. Dalis mokinių net nebandė įrašyti praleistų žodžių. Tai leidžia manyti, kad jie arba nesuprato klausomo teksto, arba nežinojo reikiamų įrašyti žodžių reikšmių. Sunkiausia 4 punkto užduotis: *They have lessons on Tuesdays and _____*. (sunkumas – 18,42) parodė, kad tik nedidelė dalis mokinių geba raštu reikšti laiką (savaitės dienų pavadinimus) ir yra įvaldę daugiskaitos formą. Gebėjimo suprasti sakininius nurodymus vertinimas rodo, kad ši elementarų gebėjimą išsiugdę daug mokinių (58,01 proc.). Mokiniai gerai supranta nurodymus, apimančius paprastą leksinę ir

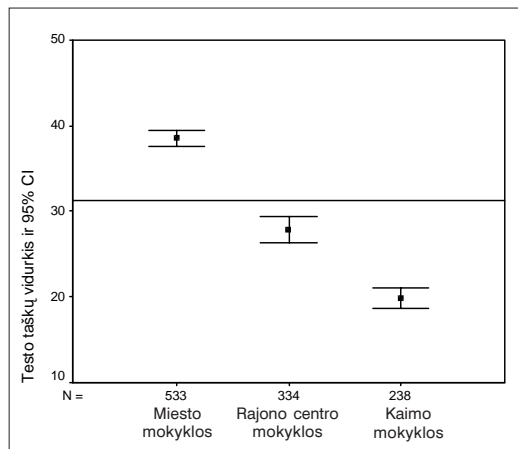
gramatinę medžiagą, ir sunkiau supranta nurodymus, apimančius sudėtingesnę leksinę ir gramatinę medžiagą. Gebėjimo suprasti paprastus trumpus tekstus analizė rodo, kad didžioji testuojamųjų dauguma (77,34 proc.) iš klausos gerai supranta tekstus, kuriuose vartojama kalba apima šias sąvokas ir intencijas: dabarties, praeities, ateities veikla, priemonė, priežastis, vieta, laikas; apibūdinimas, pasakojimas, aiškinimas, samprotavimas.

Uždaro tipo klausymo užduotį (2-oji užduotis) įveikė dauguma mokinių – 77,34 proc. Ji buvo lengva tiek miesto, tiek rajono centro, tiek kaimo mokyklų mokiniams (sunkumas atitinkamai – 87,02 / 73,71 / 60,76). Atviro ir pusiau atviro tipo klausymo (3-ioji ir 1-oji) užduotys parodė *ypač* didelius skirtingo urbanizacijos lygio mokyklų skirtumus: jos buvo lengvos miesto mokyklų mokiniams (sunkumas atitinkamai – 71,45 ir 61,15), vidutinio sunkumo rajono centro mokyklų mokiniams (52,84 ir 43,61) ir sunkios kaimo mokyklų mokiniams (35,15 ir 30,95). „Klausymo“ dalies testo taškų vidurkis miesto mokyklose (15,98) yra aukštesnis nei rajono centrų mokyklų (12,09). Kaimo mokyklų mokinių klausymo gebėjimai silpniausi, jų šios dalies testo taškų vidurkis – 8,86 (iš 23 galimų) yra žemiausias.

Mokinių pasiekimai palyginti pagal mokyklos vietos urbanizacijos lygį ir mokyklos tipą

Ketvirtų klasių anglų kalbos testo bendra duomenų analizė parodė, kad miesto, rajono centro bei kaimo mokyklų mokinių testo rezultatai labai skiriasi. Miesto mokyklų mokinių testo taškų vidurkis (38,55) yra gerokai aukštesnis nei rajono centruose esančių mokyklų mokinių testo vidurkis (27,86). Kaimo mokyklų moksleivių testo rezultatų vidurkiai yra patys žemiausi – 19,87 (iš 57 galimų). Statistiniai duomenys (žr. 6 priedą) rodo, kad testo užduoties sunkumas miesto mokiniams – 67,63, rajono centro mokiniams – 48,88, kaimo mokiniams – 34,87.

Atlikta testo rezultatų koreliacinė analizė išryškino stiprų statistiškai reikšmingą testo taškų vidurkių ir mokyklų pasiskirstymo pagal urbanizacijos lygį ryšį (0,288). 4 paveiksle matome, kad didmiesčiuose gyvenančių vaikų testo taškų vidurkiai yra gerokai aukštesni nei rajono centruose ar kaime gyvenančių mokinių. Nustatyta statistikai reikšminga atskirų testo dalių ir urbanizacijos lygio koreliacija.

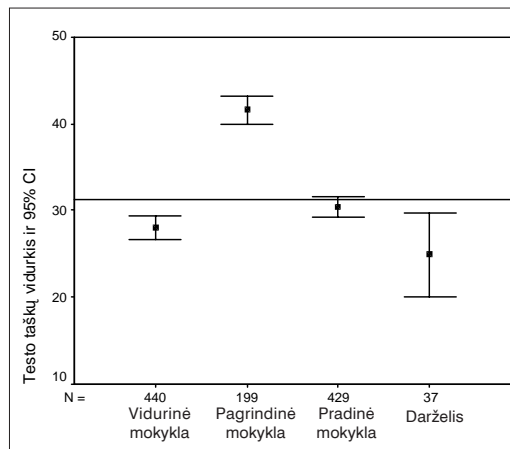
4 pav. Testo taškų vidurkių ir mokyklos vietos urbanizacijos lygio sąsaja

Tyrimas parodė, kad ketvirtų klasių mokinių testo rezultatai skiriasi juos lyginant pagal mokyklos tipą. Aukščiausias testo taškų vidurkis – 41,62 (iš 57 galimų) yra mokinių, kurie mokosi pagrindinėse mokyklose. Pradinių ir vidurinių mokyklų mokinių vidurkis panašus – 30,46 ir 27,97 (iš 57 galimų). Darželių–mokyklų mokinių rezultatų vidurkių įvairovė gana plati (nuo 20 iki 30), o vidurkis – 24,95 (iš 57 galimų).

Skirtingų mokyklų tipų mokinių testo taškų vidurkių skirtumai statistiškai reikšmingi (0,127). Tą patį galima pasakyti ir apie „Klausymo“ dalies testo rezultatų ir „Skaitymo ir rašymo“ dalies rezultatų vidurkius, jie taip pat koreliuoja su mokyklų tipais.

Mokinių pasiskirstymas pagal pasiekimų lygius

Tiriant buvo siekiama nustatyti, ar (kaip) mokinių pasiekimai atitinka ankstyvojo užsienio kalbų mokymo *Bendrosios programos ir išsilavinimo standartų (2003)* reikalavimus ir kaip mokiniai pasiskirsto pagal anglų kalbos mokymosi pasiekimų lygius. Pagal iš anksto nustatytus tes-

5 pav. Skirtingų mokyklų tipų ir testo taškų vidurkių sąsaja

to rezultatų vertinimo kriterijus (žr. *Testo specifikacija*) nustatytos dviejų pasiekimų lygių ribos: laikoma, kad *patenkinamą lygį* pasiekia mokiniai, kurių testo rezultatai – mažiau nei 24 taškai (iš 57 galimų), o *pagrindinį lygį* pasiekia mokiniai, kurių testo rezultatai yra daugiau nei 24 taškai. Vėliau, atlikus testo rezultatų statistinę analizę ir išnagrinėjus sunkiausių ir lengviausių testo punktus, nustatytos *žemo* ir *aukšto* pasiekimų lygio ribos: laikoma, kad žemą lygį atitinka mokinių pasiekimai, kurių testo rezultatai – mažiau nei 9 taškai (iš 57), o aukštą lygį pasiekia mokiniai, kurių testo rezultatai – 51 ir daugiau taškų. Remiantis testo rezultatais ir pasiekimų lygių nustatymo kriterijais, mokiniai suskirstyti į tokias grupes pagal pasiekimų lygį:

- *žemą mokėjimų lygį* atitiko mokinių, kurie surinko 2–9 taškus, pasiekimai,
- *patenkinamą lygį* pasiekė mokiniai, surinkę 10–23 taškus,
- *pagrindinį lygį* pasiekė mokiniai, surinkę 24–50 taškų,
- *aukštą lygį* pasiekė mokiniai, surinkę 51–57 taškus.

Mokinių pasiskirstymas procentais pagal pasiekimų lygius pavaizduotas 6 paveiksle.

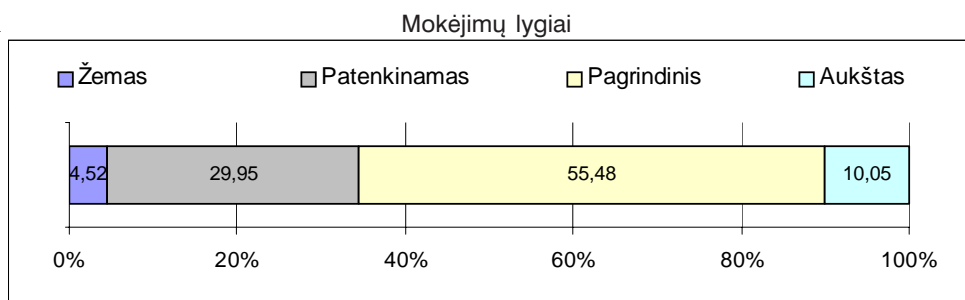
Testo rezultatų analizė parodė, kad iš visų 1105 tiriant dalyvavusių ketvirtų klasių mokinių *žemas anglų kalbos pasiekimų lygis* buvo 4,2 proc. testuotų mokinių; *patenkinamą pa-*

siekimų lygį pasiekė 29,95 proc. mokinių; *pagrindinį pasiekimų lygį* pasiekė 55,48 proc. mokinių, *aukštą pasiekimų lygį* pasiekė 10,05 proc. mokinių.

Akivaizdu, kad daugelis testą atlikusių mokinių (55,48 proc.) yra pasiekę pagrindinį išsilavinimo standartų pasiekimų lygį. Antrą grupę pagal dydį (29,95 proc.) sudaro mokiniai, kurių pasiekimai yra patenkinamo lygio. Aukštą lygį parodė 10,05 proc. mokinių, o žemas anglų kalbos mokėjimo lygis yra 4,52 proc. mokinių.

Išvados

- Išanalizavus ketvirtų klasių mokinių anglų kalbos standartizuoto testo rezultatus nustatyta, kad visų 1105 teste dalyvavusių 4 klasės mokinių, tirtų pagal testą, bendras viso testo taškų vidurkis sudaro 31,3 taško (iš 57 galimų).
- „Skaitymo ir rašymo“ bei „Klausymo“ testo dalies rezultatų dalykinė / kokybinė analizė parodė, kad 4 klasių mokinių anglų kalbos skaitymo ir rašymo bei supratimo iš klausos gebėjimai atitinka ankstyvojo užsienio kalbos mokymo *Bendrosios programos ir išsilavinimo standartų* reikalavimus.
- Ketvirtų klasių mokinių anglų kalbos testo rezultatų analizė parodė, kad miesto, rajono centro bei kaimo mokyklų mokinių testo rezultatai labai skiriasi. Miesto mokyklų mokinių testo taškų vidurkis (38,55) yra gerokai

6 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal pasiekimų lygį procentais

aukštesnis nei rajono centruose esančių mokyklų mokinių testo taškų vidurkis (27,86). Kaimo mokyklų moksleivių testo rezultatų vidurkiai yra žemiausi – 19,87 (iš 57 galimų).

- Tyrimas parodė, kad ketvirtų klasių mokinių testo rezultatai skiriasi juos lyginant pagal mokyklos tipą. Aukščiausias testo taškų vidurkis – 41,62 (iš 57 galimų) yra mokinių, kurie mokosi *pagrindinėse mokyklose*. Pradinių ir vidurinių mokyklų mokinių taškų vidurkis panašus – 30,46 ir 27,97 (iš 57 galimų). Darželių–mokyklų mokinių rezultatų vidurkių įvairovė gana didelė (nuo 20 iki 30 taškų), o

vidurkis – 24,95 taškų (iš 57 galimų). Skirtingų mokyklų tipų mokinių testo taškų vidurkių skirtumai statistiškai reikšmingi (0,127).

- Testo rezultatų analizė parodė, kad iš visų 1105 tiriant dalyvavusių ketvirtų klasių mokinių *žemas anglų kalbos pasiekimų lygis* yra 4,2 proc. testuotų mokinių; *patenkinamą anglų kalbos mokėjimo lygį* pasiekė 29,95 proc. mokinių; *pagrindinį anglų kalbos mokėjimo lygį* pasiekė 55,48 proc. mokinių; *aukštą anglų kalbos mokėjimo lygį* pasiekė 10,05 proc. testuotų mokinių.

LITERATŪRA

1. Bulajeva T., Ramonienė M., Šileikaitė D., Burneikaitė N. (2005) Užsienio kalbų mokymas pradinėse klasėse. http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/uzs_klb_prad_kl_tyrimo_ataskaita.pdf

2. Bulajeva T., Duoblienė L., Burneikaitė N. (2006) Ankstyvasis užsienio kalbų mokymas pradinėse klasėse. http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/AUKM_tyrimo_ataskaita.pdf

3. Lietuvos švietimo plėtotos strateginės nuostatos (2003–2012). Vilnius, 2003.

4. Užsienio kalbos ankstyvojo ugdymo bendrosios programos ir išsilavinimo standartai. Vilnius, 2003, p. 303.

5. Ugdymo programų akreditacijos kriterijai ir jos vykdymo tvarka. Vilnius, 2004.

THE QUALITY OF EARLY FOREIGN LANGUAGE LEARNING IN LITHUANIAN SCHOOLS

Tatjana Bulajeva

Summary

At present there is a growing tendency in many EU countries to start a foreign language teaching at an early age. Early foreign language learning is not compulsory in Lithuanian schools, but on an experimental, voluntary basis it is already organised in many schools. Due to a rapidly changing role of foreign languages in a contemporary world, more attention is given to the quality of language teaching and learning. Language education policy orientations in Lithuania post-EU accession are directed at introduction of compulsory early foreign language teaching in the year of 2008.

This article presents the research supported by the Ministry of Education and Science of Lithuanian Republic. The aim of this research is to analyze the quality of early foreign language learning in Lithuanian schools.

The sample of 1105 primary (4th form) students from 21 different types of schools (primary, basic,

secondary), representing different urbanization levels (city, regional and rural schools) was selected.

Based on the *National Core Curriculum and Early Foreign Language Education Standards* there was an English language test developed. The results of testing of reading, writing and listening skills have shown that the mean test score is 31.3 out of 57 points possible.

The analysis of test results has revealed the differences in test results by the level of urbanisation and type of school. There is no statistically significant difference in test results by gender and age. The distribution of test results according to the student achievement levels has shown that the *low level* was achieved by 4.2 per cent, the *satisfactory level* by 29.95 per cent, the *main (basic) level* by 55.48 per cent and the *high level* by 10.05 per cent of tested 4th formers.

Įeikta: 2007 05 14

Priimta: 2007 07 10